

Annotation

The questions of architectural and artistic plastic housing suburb mass building on the example of Kyiv. Based on the analysis offered solutions to architectural plastic housing of the modern city in terms of considering factors industrialnosti.

Keywords: industrialnist, plastic forming, facades, tall buildings, expressiveness, miskoe environment, facade elements, composition, tectonics.

УДК 72.01

В. Г. Штолько

*доктор архітектури,
професор кафедри основ архітектури і АП*

**АРХІТЕКТУРНО-ХУДОЖНЯ ВИРАЗНІСТЬ І ЗАСОБИ ГАРМОНІЗАЦІЇ
БУДІВЕЛЬ З ВИСЯЧИМИ ПОКРИТТЯМИ**

Анотація: виявлення заходів архітектурної виразності і гармонізації висячих покриттів.

Ключові слова: естетичний зміст, візуальна інформативність, архітектоніка, пропорційні розчленування, масштабна характеристика.

Естетичному змісту, як одному з складників архітектурної тріади в дослідженнях будівель з ВП, приділялося порівняно мало уваги. Недооцінка значущості цієї ланки уповільнює темпи впровадження і активного використання потенційних естетичних можливостей покриттів, як систем висячого типу.

На відміну від порівняно повільних темпів попереднього розвитку архітектури, коли художні канони вироблялися на основі «природного» відбору кращих рішень по здійснених в природі зразках, в епоху прискорення науково-технічного прогресу, коли на художнє освоєння нових ідей відводиться менше часу, особливої актуальності набувають шляхи прогнозування і форсованого освоєння архітектурно-художніх якостей нових конструктивних систем.

Можна виділити три основні напрями пошуків, які можуть дати найбільший ефект:

- виявлення і візуальна оцінка архітектурно-художніх якостей типологічного об'єкту на основі інформації, що одержується за допомогою моделювання і макетування;
- використання, разом з традиційними образотворчими прийомами, комп'ютерних технологій, як ефективного засобу значного

розширення інформації для візуальної оцінки і прогнозування естетичного змісту об'єкту;

- науково-теоретичне обґрунтування закономірностей і прийомів формування художнього образу будівель з ВП.

Моделювання і макетування – є найбільш доступними і достовірними джерелами інформації не тільки для перевірки принципів конструктивного формоутворення, але і для оцінки об'ємно-просторових і художньо-естетичних якостей ВП. Методу моделювання слід віддати перевагу на стадії синтезу і перевірки принципових рішень ідей, макетуванню – для дослідження і оцінки архітектурних якостей будівель з ВП на завершуючих стадіях проектування.

Сучасна комп'ютерна графіка дозволяє генерувати і видавати зображення архітектурних об'єктів у вигляді знімків, символів різної щільності, ліній, областей із змінним рівнем тону і кольору, аналізуючи які можна на стадії проектування, шляхом розробки варіантів, визначати оптимальне рішення, відповідне сучасним уявленням про красиве, гармонійне і забезпечує максимальне використання своєрідності всяких систем.

У науково-теоретичному прогнозуванні і обґрунтуванні закономірностей формування архітектурної виразності будівель з ВП, використовуються загальноприйняті положення, методи і засоби з урахуванням специфіки ВП.

Вірогідність правильної оцінки ролі ВП у формуванні архітектурно-художніх достоїнств або недоліків покриття, в більшій мірі залежить від інформації, яку можна одержати, розглядаючи будівлі, тобто від рівня візуальної інформативності або інформаційного потенціалу системи і її елементів, що становлять, на підставі яких спостерігач одержує достовірне уявлення про реально існуючий об'єкт і про його художній зміст.

Хоча рівень візуальної інформативності сам по собі не є критерієм оцінки художніх достоїнств системи, він, проте, є необхідною умовою, що дозволяє в тій чи іншій мірі проявити її архітектурно-художні якості.

До основних засобів формування архітектурно-художнього змісту будівель з ВП відносяться: об'ємно-просторове рішення, тектоніка, пропорції, масштаб, метр, ритм, пластика, фактура, колір, світло і ін. способи гармонізації і посилення архітектурної виразності.

При дослідженні закономірностей формування об'ємно-просторових рішень будівель з ВП, визначені три основні різновиди композиційних рішень, в яких роль ВП є:

- домінуючої (група «А») $V1 > V2$; рівноцінної або близької по значущості з частинами, вирішеними із застосуванням інших конструктивних систем (група «Б»); другорядної по відношенню до інших об'ємів (група «В»).

У групі «А» визначено три варіанти практичної реалізації композиційних рішень: «А1» - об'єми функціонально обумовлених незальних приміщень вписуються в параметри об'єму, організованого ВП; «А2» - розташовуються в розвиненій цокольній частині – платформі, на якій розміщується основний, перекритий ВП об'єм; «А3» - розміщуються в окремо взятому блоці, який розв'язується як супідрядний фоновий елемент або вписується в характер навколишньої забудови.

У всіх варіантах – доцільно в створенні архітектурного образу споруди максимально використовувати тектонічні особливості і пластичну різноманітність форм ВП, якщо це не суперечить прийнятій архітектурно-художній концепції і містобудівній ситуації.

У групі «Б» виділено чотири різновиди композиції: - $V1=V2$ головним за змістом є об'єм, що перекривається ВП, - композиція будується на виявленні головного об'єму і нейтралізації другорядного (Б1), композиція будується на контрастному зіставленні, рівнозначних за змістом і значущості блоків (Б2); перевага віддається функціональному змісту і конструктивному рішенням тієї частини будівлі, в якій розміщені незальні приміщення (Б3), рішення образної характеристики будівель відбувається на основі використання конструктивної схеми споруди, яка, по своїй просторовій організації, задовольняє вимогам функціонально-технологічних завдань зальних і незальних структур (Б4).

У групі «В» $V1 < V2$ виділено два можливі напрями в рішенні композиції: нівелювання об'єму, що перекривається ВП (В1); виявлення об'єму, що перекривається ВП, як контрастуючої ланки, на тлі основної теми (В2).

Передбачається, що тільки в двох типах композиційних побудов (Б3 і В1) рекомендується застосовувати ВП з нейтральними формами і компоновальними схемами, що дозволяють використовувати елементи конструкцій, в яких вирішені об'єми незальних приміщень.

Як наголошувалося вище, відмітні особливості ВП, зокрема архітектоніки, пропорційних розчленувань, масштабної характеристики і інших якостей, що формують архітектурно-художню виразність, доцільно досліджувати на рішеннях, в яких ВП виступає в ролі самостійного архітектурного об'єкту, з тим, щоб одержані в «чистому вигляді» результати використовувати для більш загальних випадків, тобто коли покриття виступає в ролі супідрядного елемента будівлі.

Найважливішим засобом формування емоційно-художнього змісту будівлі з ВП є тектоніка – образне відтворення за допомогою форм, об'ємів і розчленувань специфічної конструктивної суті ВП для створення художнього образу, який пізнається не стільки шляхом логічного узагальнення і аналізу роботи конструкції, скільки інтуїтивним емоційним світovidчуванням.

Тектоніка ВП будується на узагальненні і максимальному виявленні характерної саме для нього конструктивної суті специфіки роботи його окремих ланок з розкриттям і образним відтворенням дійсної взаємодії зусиль і доведенні конструкції до художнього звучання.

Аналіз процесу роботи над формуванням тектоніки, наперед прийнятої для здійснення ідей (її створення є самостійним творчим актом), дозволив виділити в ньому чотири творчі етапи: виявлення складових частин компонувальної схеми; визначення характеру величини зусиль в кожному елементі і їх взаємодії в системі; визначення ідеальної конструктивної форми кожного з елементів і характеру їх вузлових членувань, пошуки образних засобів для художньої інтерпретації кожного з елементів і системи в цілому, що дозволяють за допомогою зорового сприйняття і художнього світовідчуття відтворити образну картину діючих в системі зусиль.

Якщо перші три етапи запропонованої послідовності піддаються строгому логічному або кількісному обґрунтуванню, то останній є прерогативою художньо-емоційного трактування архітектора: на цьому етапі вступає в дію сила художнього мислення, художня імпровізація, суб'єктивне світовідчуття архітектора або художника. По його волі, в ім'я образу, конструктивна форма може деформуватися, піддаватися істотним змінам або залишатися незайманою, може узагальнюватися, звільняючись від неістотних деталей, або ускладнюватися, насичуючись новими елементами і деталями для досягнення ефекту.

Процес роботи над тектонікою покриття можна проілюструвати на прикладах з практики вітчизняного і зарубіжного будівництва об'єктів, що одержали суспільне визнання, а також роботою над конкретними об'єктами, в якій відображені специфічні особливості формування тектоніки покриття і його складових частин, що реалізуються в різному виконанні.

При проектуванні і будівництві всяких покриттів виникають різного роду «перешкоди» (відсутність досконалих методик розрахунку, необхідного асортименту матеріалу для виготовлення конструкцій і т.п.), які вносять в конструкцію істотні корективи, що знижують її емоційну дію. Для нейтралізації подібних явищ, а також образного, яснішого виявлення специфічних особливостей покриття або приведення його в гармонійну відповідність із загальною композицією будівлі, додання масштабної, ритмічної або метричної характеристик використовується світло, колір, контрастні або нюансні зіставлення, пропорційні розчленування і ін. засоби, які використовуються як способи гармонізації ВП і формування образу будівлі.

У формуванні образу будівлі велике значення мають засоби посилення естетичного змісту. В зв'язку з цим можливі прийоми використання

образотворчих видів мистецтв, пластико-декоративних елементів і природно-кліматичних чинників, можливостей використання елементів і прийомів, характерних для національної архітектури.

Специфіка використання засобів архітектурно-художньої виразності, гармонізації і підвищення естетичного змісту, полягає в необхідності враховувати оптичні спотворення і ілюзії, що викликаються просторовою кривизною поверхонь, організованих ВП просторів і особливостей їх сприйняття в різних ракурсах.

Включення в забудову, що формується на традиційній стійково-балочній або панельній конструктивній основі, споруд з ВП, які акумулюють передові досягнення будівельної науки і практики і відображають принципово відмінними від традиційних систем засобами збагачення емоційного змісту, може послужити джерелом модернізації архітектурного середовища старої забудови і сприяти формуванню районів нового будівництва, вивести їх на рівень досягнень сучасної архітектури. Використання закономірностей формування об'ємно-просторової структури будівель з ВП, їх тектонікою, засобами гармонізації і посилення емоційного змісту дає найбільший ефект тільки у разі збалансованого, узгодженого і цілеспрямованого підбору цих засобів відповідно до основної архітектурно-художньої ідеї. Ефективність ВП виявляється не тільки у функціонально-технічних і економічних якостях, але і в перспективах розширення формоутворюючої палітри і підвищення художнього рівня забудови, як одного з найважливіших засобів досягнення архітектурно-художньої виразності в умовах сучасного будівництва.

Література

1. Roland Green The Architect's Guide to Running a Job (Butterworth Architecture Management Guides), From Book News, Inc., 1996, 159 pages.
Roland Green The Architect's Guide to Running a Job (Butterworth Architecture Management Guides), From Book News, Inc., 1996, 159 pages.
2. Сисойлов М.В. Архітектура: Мистецтво та наука. Т.1. Становлення та розвиток процесів і явищ в архітектурі (монографія) - Дніпропетровськ, 2007.— 997 с.

Аннотація

Обнаружение мероприятий архитектурной выразительности и гармонизации висящих покрытий.

Ключевые слова: эстетическое содержание, визуальная информативность, архитектуроника, пропорциональное расчленение, масштабная характеристика.